

UPA 2017/62
Nuuk 30.05.17.
Peter Olsen

Qanoq iliorluta iluarsartuussinerit aqqutigalugit imminut attattumik aningaasarsiulersinnaanerput pillugu apeqquteqaat allaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Randi Vestergaard Evaldsen, Demokraatit)

Inatsisartunut ilaasortap Randi V. Evaldsenip Demokraatineersup apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuutaanut qulaani pineqartumut qujalluta matumuuna Inuit Ataqatigiinniit oqaluuserisassaq imatut oqaaseqarfigissavarput.

Randi V. Evaldsenip taamatut oqaluuserisassanngortitsinerminut tunngavilersuutimi ilaattut eqqaavaa nunatsinni namminiilivikkusuttoqarnera: Taavamigooq qanoq iliuuseqarsinnaavugut, siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigulu nunatta aningaasarsiornikkut imminut attasinnaanerumik ingerlanneqarsinnaanissaa anguneqarsinnaassappat?

Iluarsartuusseqqittoqarniarpa? Aningaasarsiornierup tungaatigut imminut attassinnaasumik ingerlatsisoqalersinnaanera anguneqassappat, iluarsartuusseqqinnerit taava qanoq ittut eqqunniarneqarpat? Randi V. Evaldsen apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiamini ilaatigut taama apeqquteqaateqarluni allassimavoq.

Aap; oqallissaarummik siunnersuuteqartoq iluoorpoq: Iluarsartuusseqqinnissat pinngitsoorneqarsinnaanngillat allaqqunneqarsinnaanngillallu. Soorlu aningaasaqarnikkut siunnersuisooqatigiit qangali aamma tamanna tikkuartortareersimagaat; Taamatunngooq ingerlaanartoqarsinnaanngilaq; iluarsartuusseqqittoqartariaqarporooq.

Iluarsartuusseqqittoqanngippanngooq ukiut 20-30 missaat qaanngiuppata aningaasarsiornikkut ajutoorluinnarsinnaanerput aalleqqutigineqarpoq siulittuutigineqarlunilu; pilersuisussat ikiligalut-tuinnarnerat, pilersugassallu amerligaluttuinnartussaanerat tunngavilersuutigineqarluni.

Taassumalu saniatigut unammilligassarpassuaqarpugut; suliffissaaleqinerujussuaq ilinniarsimann-gissuserlu annertuallaarujussuarput, isumaginnikkullu kivinniagassagut oqimaalligaluttuinarlu-tik.

Ajornartorsiutit aqqqitassat imaannaanngitsut imaaliillaanngassaanngitsullu.

Akisussaaffik nammineq uagutsinniippoq aamma tamanna qimarratigissanngilarput; ulluni nuannersuni nuanniitsunilu, ajugaaffiusuni ajorsarfiusunilu. Akisussaaffik allamiinngilaq uagutsinniippoq.

Iluarsartuusseqqinnermi tunngavissat – aallaavissat:

Isumalluutitsinni pingaarnarpaat tassapput meeqqat. Kivitsisussagut ingerlateqqittussagullu tassapput meerartagut. Taamaattumik taakkua avatangiisaalu aallaavigalugit, taakkunungalu naleqqut-tumik iluarsartuusseqqinnerit aallartinneqartariaqarput.

Kinguaassatta qaamasumik siunissaqarnissaat kisiat piinnakkikkaluarlugu, kisiannili aamma inui-aqatigiit akornanni piitsuussutsip aammalu piitsut pisuullu akornanni assigiinninnerujussuup anertusigaluttuinnartullu nungusarneqarnissaa pillugu angujumallugulu. Pisuut piitsullu akornanni assigiinninnerujussuup ukiuni kingullerni annertusigaluttuinnarsimanera Inuit Ataqtigiinniit ernunartutut isigaarput. Aqqissuusseqqinnerillu aqqutigalugit tamanna allanngortinneqartariaqarpoq nungusarneqartariaqarlunilu.

Iluarsartuusseqqinnerit makkua ilaatigut eqqartorneqarsinnaapput:

1. Nammineq illuliornissamut tapiissuteqartarnikkut iluarsartuusseqqinneq: ukiumut 300 mio.kr missaaniittut akissaatikinnerusunut atugassanngorlugit iluarsartuusseqqissinnaaneq.
2. Boligsikring-ip iluarsartuusiffiqeqqissinnaanera.
3. Førtidspensioninut utoqqalinersiaqartarnerullu tungaatigut iluarsartuusseqqinnerit.
4. Inummut ilanngaatiq iluarsartuuffiqeqqinneqarneratigut
5. Suliffeqarnermut ilanngaatiq eqqunneqarsinnaaneranik eqqartueqatigiissinnaaneq.
6. Akileraartarnikkut soorlu: sulinerup imminut akilersinnaanngorsarneqarnissaa aallarnisaas-ullu akileraartarnikkut oqilisaavigineqarsinnaanerat.pillugu iluarsartuusseqqinnerit
7. Allarpassuartsigullu soorlu innuttaasutut akissariaqtitsinerup eqqunneqarsinnaanera: bor-gerløn

Iluarsartuusseqqinnerit saniatigut; Qaammarsaanikkut ilinniartitaanikkullu qaffassaasoqarnissaa, suliffissaaleqinerullu akiorneqarnissaa suliassatta pingaarnersaasa ilagaat.

Pisortat ikiorsiissutaannik pisartagaqarnerminngaaniit sulinerup imminut akilersinaanngorsarneqar-nissaa Inuit Ataqtigiinniit pingaarluinnartutut isigaarput. Sulineq imminut akilersinnaanngimmat pisortat ikiorsiissutaannik isumalluuteqalertarnerup nalinginnaavallaalersimanera Inuit Ataqtigiin-niit ilerasunnartutut isigaarput.

Utoqqartagut suli pisinnaalluartut atorfissaqartippagut. Taamaattumik utoqqartatta utoqqalinersia-mik saniatigut isertitaqarnerulersinnaaneranik anguniagaqarneq Inuit Ataqtigiinniit aamma taper-sorsorluinnarparput. Utoqqartagut kaasarfimmiusaqarnerulerpata, inuiaqatigiit aamma aningaasaa-teqarnerulissapput.

Aalisagaatitta ukiuni kingullermi akimikkut qaffakkaluttuinnarsimanerat maluginiannngitsuugas-saannqilaq, nuannaarutiginnngitsuugassaannqilarlu..Tamaaakkaluartoq; ukiumiit ukiumut akit al-lanngorartuartsuut nalunnginnatsigu, issiavissuarmut ingiinnarluta – naammagisimaarinneruju-uginnarlutalu – akit nammineerlutik qaffakkiartoqqinnissaat utaqqiinnarsinnaanngilarput.

Aalisagaatitta nalittorsartuarneqarnissaat sukkut tamatigut ineriartortitsittuartaqarparput; Nuna-tsinni suliareqqiinnikkut nalittorsaaneq annertusarneqartariaqarpoq. Nunamilu suliffinnik amerlane-rusunik pilersitsiviusinnaasut ukkaffiginerusariaqarpagut. Aalisakkanik suliareqqinneqarsimann-gitsunik annissuinnarneq naammaleqaaq, tamannalu allanngortinneqartariaqarpoq.

Sanaartorneq inuiaqatigiinnut suliffissaqartitsiniarnikkullu pingaaruteqarlunartuuvoq. Taamat-tumik ukiumiit ukiumut sanaartugassanut aningaasaliissutigineqartartut aalaakkasuunissaat kissaatiginarluinnaqqissaartuuvoq. Sanaartugassanullu aningaasaliissutaasartunut akisussaaffiup kommunitut nuunneqarnissaa Inuit Ataqtigiinniit kissaatigisatta ilagilluinnarpaat.

Ukiuni kingullerni Arctic Guide-nngorniartartut, tassa takornarissanik angallassisunngorniartartut amerliartornerat nuannaarutissaraarput. Siunissamilu takornariaqarnerup aningaasarsiornikkut ilu-aqutaallualerumaarnera Inuit Ataqtigiinniit qularinngilluinnarparput.

Aallarnissaasut akileraartarnerup tungaatigut oqilisaaffigineqarnissaat Inuit Ataqtigiinniit soqutigilluinnarparput. Soorlu suliffeqarfeerannguaq marlunnik pingasunilluunniit sulisulik, taava imaanngilaq allatulli suliffeqarfittut 33 %.-mik akileraaruteqartariaqartoq Inuit Ataqtigiinniit isumaqarpugut. Aallarnisaasunut aallarnisaanerup nalaani annikinnerusumik akileraartarsinnaanerup eqquneqarsinnaanera Inuit Ataqtigiinniit soqutiginarput isigaarput.

Annikitsumik aatsitassarsiorsinnaanerup tungaatigut ineriartortitsinerput massakkut ingerlallualerutorpoq. 2016-mi atuutilersumik, inatsisitigut allannguinitigut, nunaqavissunik annikitsumik aatsitassarsiorsinnaalerneq ammaassimavarput. Aallartilluarlerutorput. Soqutiginnittorpassuaqalersimavoq qinnuteqartorpassuaqalersimallunilu. Assersuutigalugu 2014-mi annikitsumik aatsitassarsiorumallutik qinnuteqarsimasut 26-usimapput, 2016-milu 49-ruusimallutik. Qinnuteqartartut marloriaatinngorsimallutik. Aali sulii amerliartorpaluttut.

Minnerunngitsumik ujaqqanit pinnersaasiassanit nunatsinneersuunerannik uppersaasiisalernissaq piviusunngortikkuartuarparput. Uppersaasaat taanna atorlugu pinnersaasiortartutta uppersarsinnaalissavaat ujaqqat pinnersaasiartik tassaamat nunamit sorsuffiusuminngaaniinngitsaq, meeqqanik sulisoqarluni qallorneqarsimanngitsaq, atornerluineq akilernerluinerlu aqutigalugit tunisassiaannigitsaq.

Tunisassiaq tassaasq minguitsaq eqqiluitsorlu. Pinngortitamit avatangiisinillu innarliinertaqannigitsumit qallorneqarlunilu tunisassiarineqarsimasoq. Unnialu tamakkua pilerinarnerpaallutillu akisunerpaajusarsimasut.

Tamakkupput aamma siunissami aningaasarsiornikkut isumalluutigilerumaakkatta ilaat; kivitseqataasussat nammaqataalerumaartussallu.

Tapersersortigit ineriartorteqqitsigillu.

Naggataatigut: Naatsumik oqaatigissagaanni: Taamaakkaluartoq ullumikkumut tikillugu sulii ajorpallaarujussuanngitsumik ingerlavugut.

2016-mut aningaasartuutaasimasut saqqummiunneqarnerat assersuutigiinnarsinnaavarput. Tassani takuneqarsinnaavoq ilimagisatsinninngaanniit 213 mio.kr.missaanik pitsaanerujussuarmik angusaqarsimalluta. Nunatta karsia 2016-mi amigartoortussaagaluarluni sinneqartooruteqarpoq.

Tassanilu aalisagaatitta nalitunerulersimanagerat, suliffeqarfiutittalu akileraarutitigut isertitaqarnerusimanagerat peqqutaataanerpaalluni. Air Greenlandimit agguagarisarisimasagut ilanngullugit.

Taamaappoq. Silarsuarmi tamani ingerlanerlunnerpaanngilagut, kisianni aamma imanngilaq silarsuarmi tamani ingerlalluarnepaasugut. Naamik; Aamma taamaattoqanngilaq. Taamaattoqanngikkaluartoq taamaakkaluartoq;

Ullut nuannersut sapinngisamik nungutsaaliussavagut. Taamaattoqassappallu taava issiannarluta eqqarsarujoorluta, kaasimaagullu kaaginnarlugit uninngaassassanngilagut. Naamik; eqeersimaartariaqarpugut, piareersimajuartariaqarpugut, uninngaannarsinnaanngilagut ilungersortuartaqarpugullu inuuneq qaamasoq nuannersorlu sapinngisamik nungutsaaliorsinnaaqqullugu.

Randi V. Evaldsenip apequteqaat aallaavigalugu oqallisisissiaa taamatut oqaaseqarfigalugu oqal-
linnissamik nuannersumik kissaappassi.